

OLVASÓNAPLÓ

IRASOS KULTÚRÁNK ÖSSZEFOGLALÓJA

Lexikon pisaca Jugoslavije. I. A-Dz. Főszerkesztő Živojin Boškov. Matica srpska, Novi Sad, 1972.

Egy, a mi viszonyaink között egyedülálló kiadvány érdekében fogtak össze írók, költők, kritikusok, újságírók, filológusok és még sokan mások. A szakemberek úgy vélték, hogy elérkezett a pillanat, amikor már lehetséges összefoglalni a mai Jugoszlávia területén élt és élő írókra vonatkozó életrajzi és bibliográfiai adatokat. Ennek az elképzelésnek eredményeként jelent meg e nagyszabású mű első kötete. Minden bizonnyal korai lenne végleges véleményt mondani a lexikon értékeiről és esetleges hiányosságairól, mivel még csak egytizede került az olvasó asztalára, de ugyanakkor már most kirajzolódik előttünk a vállalkozás nagysága, a szerkesztés módja, illetve azok az elvek, amelyek a szerkesztő bizottságot munkájában vezérelték.

A lexikon igen terjedelmes lesz, mivel csupán az első kötet 783 oldalas. Reprezentatív nyomdai és kötési kidolgozásban jelent meg méltón tartalmához és a beléje fektetett munkához. Bevezetőt a szerkesztő bizottság írt. Ebből megtudjuk, hogy a cél a jugoszláv irodalmi múlt és jelen bemutatása. Művelődési és tudományos életünk régi adóssága ez. A felüelt időszak az írásbeliség kezdetétől napjainkig terjed. Ily módon az olvasó aránylag teljes képet kap hazánk népeinek és nemzetiségeinek irodalmi életéről.

A szerkesztők a válogatás alkalmával kénytelenek voltak különböző méreket alkalmazni: a régebbi korok irodalma esetében elnézőbbek voltak és inkább irodalomtörténeti szempontokat tartottak fontosnak, míg a legújabb irodalom fölvezolásakor már szigorúbbnak bizonyultak és csak a valóban jelentős alkotókat vették fel.

Mi volt az alapfeltétele annak, hogy valaki bekerüljön e kiadványba azon kívül, hogy a mércéknek megfelelt? Az, hogy a mai Jugoszlávia területén született és munkássága valamilyen módon a délszlávokhoz köti. A lexikon közli azoknak a szerzőknek az adatait is, akik más országból származnak, de irodalmi tevékenységüket ezeken a területeken fejtették ki, azaz a jugoszláv irodalom szférájához tartoztak vagy tartoznak. Ennek a szerkesztési elvnek eredményeképpen a kötetben megtaláljuk a szerbhorvát, szlovén, macedón, albán, magyar, olasz, román és más nyelven író alkotókat. Így a lexikon újszerű, de ugyanakkor teljes is, mivel egy meghatározott földrajzi és etnikai egység írásos kultúrájáról nyújt átfogó képet.

A felüelt szerzőket betűrendi sorrendben közli. Szinte kizárólag csak életrajzi és bibliográfiai adataikat tünteti föl. A szerkesztő bizottság elsődleges célja az időálló tények közlése volt. Ezért a kiadvány fő értéke abban van, hogy röviden és tömören olyan adatokat közöl, amelyeknek a hitelessége kétségtelen. Nem találunk benne értékelést, elemzést; az érdeklődő

a közölt bibliográfia alapján alkothat véleményt egy-egy íróról. Hiányoznak a folyóiratokkal és irányzatokkal kapcsolatos adatok, mint ahogyan az irodalmi fogalmak is. Így a lexikon voltaképpen egy nagy mozaik, amelynek mindegyik köve tisztán és kivételösen csillog előttünk, de e kövek (azaz írók) csak betűrendi sorrendben kerültek fel.

Az első kötet anyagát már 1968 februárjában lezárták. Ez azt jelenti, hogy a legújabb könyvészeti adatokat nem közli, így például szerinte Csépe Imre még él, holott már több mint egy évvel ezelőtt elhunyt.

Sajnos az életrajzi adatok itt-ott pontatlanok, a bibliográfia helyenként igen hiányos. Ezek a fogyatékoságok — sajnos — levonnak valamennyit a kiadvány értékéből. Ezzel szemben jól fel lehet mérni a délszláv irodalom világméretű recepcióját, mivel a lexikonból megtudhatjuk, melyik jugoszláv író művét hol és mikor fordították le idegen nyelvre. A könyv huszonhárom nyelvtérületi recepciót ölel fel, ami mindenképpen dícséretre méltó kísérlet. A bibliográfiákban igyekeztek feltüntetni az írók idegen nyelven írt munkáit is. Valószínűleg ezen a téren a legnagyobb a hiány, de a legfontosabb írásos dokumentumokat minden bizonnyal sikerült felkutatni.

A kötetet több jegyzék teszi teljessé: a jugoszláv írókkal foglalkozó és eddig megjelent irodalomtörténetek és lexikonok jegyzéke, folyóirat-jegyzék, az idegen nevek jegyzéke és a rövidítések táblázata.

Összegezőképpen megállapíthatjuk, hogy e műre már régóta nagy szükségünk van, a kiadást előkészítő tudományos apparátus tekintélyes, a közölt adatok nagyjából megbízhatóak, a könyv nyomdatechnikai szempontból valóban reprezentatív, a feldolgozott adatmennyiség impresszív — röviden: hasznos és megbízható kiadványnak ígérkezik a jugoszláv írók oly nagy érdeklődéssel várt lexikonja.

VARGA ISTVÁN

EGY JELENTŐS MŰ FOGYATÉKOSSÁGAI

Munkásmozgalomtörténeti Lexikon.

Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1972.

Nemrég került az érdeklődő olvasótábor kezébe ez a vastkos, 637 oldalú kötevé könyv. Az 1928-ban Madzsar József szerkesztésében megjelent *Társadalmi Lexikon* után az első olyan magyar lexikális munka, amely a magyar és nemzetközi munkásmozgalom történetéről törekszik áttekintést adni. A lexikon célkitűzését már a bevezetőből megismerhetjük, amely a szerkesztők törekvését a következőkben sorolja fel: ismertetni »a legjelentősebb munkásmozgalmi és a munkásmozgalommal szorosan együttműködő nemzetközi szervezeteket, egyesüléseket; az egyes országok munkásmozgalmának történetét; a ma létező, valamint a múltban jelentős szerepet betöltő szocialista, szociáldemokrata, kommunista és munkáspártok, szakszervezetek történetét; a magyar és az egyetemes munkásmozgalomtörténet jelentős személyiségeit; a munkásmozgalom történetének kiemelkedő jelentőségű ese-